

1002**OBWIESZCZENIE MARSZAŁKA SEJMU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

z dnia 21 maja 2003 r.

w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o ochronie zwierząt

1. Na podstawie art. 16 ust. 1 zdanie pierwsze ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz. U. Nr 62, poz. 718, z 2001 r. Nr 46, poz. 499, z 2002 r. Nr 74, poz. 676 i Nr 113, poz. 984 oraz z 2003 r. Nr 65, poz. 595) ogłasza się w załączniku do niniejszego obwieszczenia jednolity tekst ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz. U. Nr 111, poz. 724), z uwzględnieniem zmian wprowadzonych:

- 1) ustawą z dnia 24 lipca 1998 r. o zmianie niektórych ustaw określających kompetencje organów administracji publicznej — w związku z reformą ustrojową państwa (Dz. U. Nr 106, poz. 668),
- 2) ustawą z dnia 24 lipca 1998 r. zmieniającą ustawę — Przepisy wprowadzające Kodeks karny (Dz. U. Nr 113, poz. 715),
- 3) ustawą z dnia 21 stycznia 2000 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z funkcjonowaniem administracji publicznej (Dz. U. Nr 12, poz. 136 i Nr 122, poz. 1323, z 2001 r. Nr 154, poz. 1802 oraz z 2002 r. Nr 208, poz. 1763),
- 4) ustawą z dnia 7 grudnia 2000 r. o zmianie ustawy o ochronie przyrody (Dz. U. z 2001 r. Nr 3, poz. 21),
- 5) ustawą z dnia 23 sierpnia 2001 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty, ustawy — Przepisy wprowadzające reformę ustroju szkolnego, ustawy — Karta Nauczyciela oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 111, poz. 1194),
- 6) ustawą z dnia 6 czerwca 2002 r. o zmianie ustawy o ochronie zwierząt (Dz. U. Nr 135, poz. 1141)

oraz zmian wynikających z przepisów ogłoszonych przed dniem 21 maja 2003 r.

2. Podany w załączniku do niniejszego obwieszczenia tekst jednolity ustawy nie obejmuje:

- 1) art. 41 i 42 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz. U. Nr 111, poz. 724), które stanowią:

„Art. 41. W ustawie z dnia 20 maja 1971 r. — Kodeks wykroczeń (Dz. U. Nr 12, poz. 114, z 1981 r. Nr 24, poz. 124, z 1982 r. Nr 16, poz. 125, z 1983 r. Nr 6, poz. 35 i Nr 44, poz. 203, z 1984 r. Nr 54, poz. 275, z 1985 r. Nr 14, poz. 60 i Nr 23, poz. 100, z 1986 r. Nr 39, poz. 193, z 1988 r. Nr 20,

poz. 135 i Nr 41, poz. 324, z 1989 r. Nr 34, poz. 180, z 1990 r. Nr 51, poz. 297, Nr 72, poz. 422 i Nr 86, poz. 504, z 1991 r. Nr 75, poz. 332 i Nr 91, poz. 408, z 1992 r. Nr 24, poz. 101, z 1994 r. Nr 123, poz. 600, z 1995 r. Nr 6, poz. 29 i Nr 60, poz. 310 oraz z 1997 r. Nr 54, poz. 349, Nr 60, poz. 369, Nr 85, poz. 539, Nr 98, poz. 602, Nr 104, poz. 661 i Nr 106, poz. 677) skreśla się art. 62.

Art. 42. Do czasu wydania przepisów wykonawczych do ustawy, nie dłużej jednak niż przez okres 12 miesięcy od dnia jej wejścia w życie, stosuje się odpowiednio przepisy dotychczasowe, jeżeli nie są sprzeczne z ustawą.”;

- 2) art. 150 ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. o zmianie niektórych ustaw określających kompetencje organów administracji publicznej — w związku z reformą ustrojową państwa (Dz. U. Nr 106, poz. 668), który stanowi:

„Art. 150. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1999 r., z wyjątkiem art. 26, art. 128 pkt 2, art. 139 pkt 1 i 10, art. 145 ust. 2 i 4, art. 146 ust. 2 i 4 oraz art. 147 ust. 2 i 3, które wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, i art. 34 pkt 1, art. 36 pkt 23, art. 48 pkt 1 i 3, art. 84, art. 97 pkt 1—3, 5—10 i 12—36 oraz art. 139 pkt 9 lit. a), które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2000 r.”;

- 3) art. 2 ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. zmieniającej ustawę — Przepisy wprowadzające Kodeks karny (Dz. U. Nr 113, poz. 715), który stanowi:

„Art. 2. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 września 1998 r.”;

- 4) art. 75 ustawy z dnia 21 stycznia 2000 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z funkcjonowaniem administracji publicznej (Dz. U. Nr 12, poz. 136 i Nr 122, poz. 1323, z 2001 r. Nr 154, poz. 1802 oraz z 2002 r. Nr 208, poz. 1763), który stanowi:

„Art. 75. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, z wyjątkiem:

- 1) art. 71, który wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą od dnia 1 stycznia 1999 r.,

- 2) art. 5 pkt 6 i 8, art. 8 pkt 3, art. 25 pkt 26 i art. 29 pkt 2, które wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą od dnia 1 stycznia 2000 r.,
- 3) art. 24 pkt 6—10 i art. 41 pkt 2, które wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 2000 r.,
- 4) art. 63 ust. 2, który wchodzi w życie z dniem 1 września 2000 r.,
- 5) art. 2, art. 14 pkt 2 lit. a), c)—e), pkt 3, 4 i 5 lit. a), art. 15 pkt 10 lit. d), art. 26 pkt 1, art. 30 pkt 1, art. 39 pkt 1 lit. a), art. 40 pkt 2 lit. b), art. 46 pkt 1 i 3 i art. 62, które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2001 r.,
- 6) art. 25 pkt 20, który wchodzi w życie z dniem 1 września 2001 r.,
- 7) art. 46 pkt 2, który wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2004 r.”;
- 5) art. 13 ustawy z dnia 7 grudnia 2000 r. o zmianie ustawy o ochronie przyrody (Dz. U. z 2001 r. Nr 3, poz. 21), który stanowi:
- „Art. 13. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.”;
- 6) art. 31 ustawy z dnia 23 sierpnia 2001 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty, ustawy — Przepisy wprowadzające reformę ustroju szkolnego, ustawy — Karta Nauczyciela oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 111, poz. 1194), który stanowi:
- „Art. 31. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem:
- 1) art. 1 pkt 39 lit. a) i b) i art. 23, które wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą od dnia 1 września 2001 r.,
  - 2) art. 1 pkt 50 lit. d), pkt 54 lit. a), c) i h), art. 2 pkt 9 oraz art. 3 pkt 23, które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2002 r.,
  - 3) art. 6 i 13, które wchodzi w życie z dniem 1 czerwca 2003 r.,
  - 4) art. 5 i 9, które wchodzi w życie z dniem 1 września 2002 r.”;
- 7) art. 2—7 ustawy z dnia 6 czerwca 2002 r. o zmianie ustawy o ochronie zwierząt (Dz. U. Nr 135, poz. 1141), które stanowią:
- „Art. 2. 1. Kierowcy i konwojenci zatrudnieni do przewozu zwierząt są obowiązani do potwierdzenia, do dnia 31 grudnia 2003 r., kwalifikacji do transportu tych zwierząt.
2. Przewoźnicy wykonujący działalność w zakresie zarobkowego transportu drogowego zwierząt są obowiązani do spełnienia wymogów wynikających z niniejszej ustawy do dnia 31 grudnia 2003 r.
- Art. 3. Jednostki organizacyjne prowadzące w dniu wejścia w życie ustawy doświadczenia lub testy na zwierzętach są obowiązane do złożenia wniosku o umieszczenie ich w wykazie, o którym mowa w art. 28 ust. 10 ustawy określonej w art. 1, w terminie 12 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.
- Art. 4. Postępowanie wszczęte przed dniem wejścia w życie ustawy dotyczące wydania zezwolenia na:
- 1) utrzymywanie psa rasy uznanej za agresywną,
  - 2) hodowlę zwierząt laboratoryjnych
- toczy się na podstawie dotychczasowych przepisów.
- Art. 5. Inspekcja Weterynaryjna wykonuje nadzór w zakresie:
- 1) utrzymywania zwierząt wykorzystywanych do doświadczeń i testów oraz przeprowadzania tych doświadczeń i testów,
  - 2) utrzymywania i wykorzystywania zwierząt do celów rozrywkowych, widowiskowych, filmowych, sportowych i specjalnych,
  - 3) tresury zwierząt dla celów widowiskowo-rozrywkowych i obronnych,
  - 4) utrzymywania zwierząt w ogrodach zoologicznych oraz hodowlach zwierząt zarejestrowanych zgodnie z odrębnymi przepisami
- od dnia 1 stycznia 2003 r.
- Art. 6. Do czasu wydania przepisów wykonawczych przewidzianych w ustawie, nie dłużej jednak niż przez okres 12 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, zachowują moc dotychczasowe przepisy wykonawcze, jeżeli nie są z nią sprzeczne.
- Art. 7. Ustawa wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia.”.

Załącznik do obwieszczenia Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 21 maja 2003 r. (poz. 1002)

USTAWA

z dnia 21 sierpnia 1997 r.

o ochronie zwierząt

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1. 1. Zwierzę, jako istota żyjąca, zdolna do odczuwania cierpienia, nie jest rzeczą. Człowiek jest mu winien poszanowanie, ochronę i opiekę.

2. W sprawach nieuregulowanych w ustawie do zwierząt stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące rzeczy.

3. Organy administracji publicznej podejmują działania na rzecz ochrony zwierząt, współdziałając w tym zakresie z odpowiednimi instytucjami i organizacjami krajowymi i międzynarodowymi.

Art. 2. Ustawa reguluje postępowanie ze zwierzętami:

- 1) domowymi;
- 2) gospodarskimi;
- 3) wykorzystywanymi do celów rozrywkowych, widowiskowych, filmowych, sportowych i specjalnych;
- 4)¹⁾ używanymi w procedurach doświadczalnych;
- 5) utrzymywanymi w ogrodach zoologicznych;
- 6) wolno żyjącymi (dzikimi);
- 7) obcymi faunie rodzimej.

Art. 3.²⁾ W celu realizacji przepisów ustawy Inspekcja Weterynaryjna oraz inne właściwe organy administracji rządowej i samorządu terytorialnego współdziałają z samorządem lekarsko-weterynaryjnym oraz z innymi instytucjami i organizacjami społecznymi, których statutowym celem działania jest ochrona zwierząt.

Art. 4. Ilekroć w ustawie jest mowa o:

- 1)³⁾ „doświadczeniu na zwierzęciu” — rozumie się przez to każdą formę wykorzystania zwierzęcia (kręgowca) do badań naukowych, testów i celów dydaktycznych, łącznie z uśmiercaniem zwierzęcia do tych celów;
- 2) „humanitarnym traktowaniu zwierząt” — rozumie się przez to traktowanie uwzględniające potrzeby zwierzęcia i zapewniające mu opiekę i ochronę;
- 3) „konieczności bezwłocznego uśmiercenia” — rozumie się przez to obiektywny stan rzeczy stwierdzony, w miarę możliwości, przez lekarza weterynarii, polegający na tym, że zwierzę może dalej żyć jedynie cierpiąc i znosząc ból, a moralnym obowiązkiem człowieka staje się skrócenie cierpienia zwierzęcia;
- 4)⁴⁾ „menażerii objazdowej” — rozumie się przez to przedsiębiorcę wykonującego działalność w zakresie organizowania obwoźnych wystaw zwierząt;
- 5) „metodach alternatywnych w zakresie przeprowadzania doświadczeń” — rozumie się przez to nowoczesne metody badawcze, niewymagające przeprowadzania doświadczeń na żywym zwierzęciu;
- 6) „ogłuszaniu zwierzęcia” — rozumie się przez to metodę profesjonalnego całkowitego wyłączenia świadomości zwierzęcia, trwającego aż do jego śmierci;
- 7)⁵⁾ „okrutnych metodach w chowie lub hodowli zwierząt” — rozumie się przez to działania lub zaniechania człowieka prowadzące w sposób oczywisty do zmian patologicznych w organizmie zwierzęcia (somatycznych lub psychicznych), zwłaszcza w postaci skutków znoszenia dotkliwego bólu, przymuszania do określonego zachowania się (uległości) głodem, pragnieniem, działaniem prądu elektrycznego (z wyjątkiem używania pastuchów elektrycznych, treserów oraz urządzeń elektrycznych służą-

¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 6 czerwca 2002 r. o zmianie ustawy o ochronie zwierząt (Dz. U. Nr 135, poz. 1141), która weszła w życie z dniem 28 września 2002 r.

²⁾ Ze zmianami wprowadzonymi przez art. 1 pkt 2 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 3 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁴⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 3 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁵⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 3 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

- cych do przepędu zwierząt) bądź innymi zabiegami tego rodzaju, w szczególności karmienie i pojenie zwierząt przemocą;
- 8) „okrutnym traktowaniu” — rozumie się przez to wymienione w ustawie przypadki znęcania się nad zwierzętami oraz inne postępowanie właściciela bądź innej osoby, prowadzące do skutków porównywalnych ze skutkami znęcania się;
- 9) „pielęgnacji” — rozumie się przez to wszystkie aspekty relacji pomiędzy człowiekiem a zwierzęciem, w szczególności uruchamianie przez człowieka zasoby materialne i niematerialne, aby uzyskać i utrzymać u zwierzęcia stan fizyczny i psychiczny, w którym najlepiej ono znosi warunki bytowania narzucone przez człowieka;
- 10) „przeciążaniu zwierząt” — rozumie się przez to zmuszanie do nadmiernego wysiłku energetycznego, nieodpowiadającego możliwościom kondycyjnym zwierzęcia ze względu na jego stan fizyczny i zdrowotny;
- 11) „rażącym zaniedbaniu” — rozumie się przez to drastyczne odstępstwo od określonych w ustawie norm postępowania ze zwierzęciem, a w szczególności w zakresie utrzymywania zwierzęcia w stanie zagłodzenia, brudu, nieleczonej choroby, w niewłaściwym pomieszczeniu i nadmiernej ciasnocie;
- 12) „szczególnym okrucieństwie zabijającego zwierzę” — rozumie się przez to przedsięwzięcie przez sprawcę działań charakteryzujących się drastycznością form i metod zadawania śmierci, a zwłaszcza zadawanie śmierci w sposób wyszukany lub powolny, obliczony z premedytacją na zwiększenie rozmiaru cierpień i czasu ich trwania;
- 13) „ubojni” — rozumie się przez to każdy zakład pozostający pod państwową kontrolą sanitarną i weterynaryjną, przeznaczony do wykonywania uboju zwierząt;
- 14) „uwięzi” — rozumie się przez to wszelkie urządzenia mechaniczne krępujące swobodę ruchów zwierzęcia, w zakresie możliwości przemieszczania się ponad ustalony zakres, jak też niektóre urządzenia do kierowania ruchami zwierzęcia w sposób zamierzony przez człowieka;
- 15) „właściwych warunkach bytowania” — rozumie się przez to zapewnienie zwierzęciu możliwości egzystencji, zgodnie z potrzebami danego gatunku, rasy, płci i wieku;
- 16) „zwierzętach bezdomnych” — rozumie się przez to zwierzęta domowe lub gospodarskie, które uciekły, zabłąkały się lub zostały porzucone przez człowieka, a nie ma możliwości ustalenia ich właściciela lub innej osoby, pod której opieką trwale dotąd pozostawały;
- 17) „zwierzętach domowych” — rozumie się przez to zwierzęta tradycyjnie przebywające wraz z człowiekiem w jego domu lub innym odpowiednim pomieszczeniu, utrzymywane przez człowieka w charakterze jego towarzysza;
- 18)⁶⁾ „zwierzętach gospodarskich” — rozumie się przez to zwierzęta gospodarskie w rozumieniu przepisów o organizacji hodowli i rozrodzie zwierząt gospodarskich;
- 19)⁷⁾ „zwierzętach laboratoryjnych” — rozumie się przez to myszy, szczury, świnki morskie, chomiki syryjskie (złote), króliki, psy, koty, przepiórki oraz zwierzęta naczelne, z wyjątkiem człowieka, utrzymywane wyłącznie w celu wykorzystania w doświadczeniach naukowych i testach przez podmiot zarejestrowany na podstawie przepisów o zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, badaniu zwierząt rzeźnych i mięsa oraz o Inspekcji Weterynaryjnej;
- 20) „zwierzętach wykorzystywanych do celów specjalnych” — rozumie się przez to zwierzęta, których profesjonalna tresura oraz używanie odbywa się na podstawie odrębnych przepisów, regulujących szczegółowe zasady działania jednostek Polskich Sił Zbrojnych, Policji, Straży Granicznej i innych formacji podległych *Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji*⁸⁾, służb kontroli celnej, ratownictwa oraz regulujących zasady szkolenia i wykorzystania psów — przewodników osób ociemniałych;
- 21)⁹⁾ „zwierzętach wolno żyjących (dzikich)” — rozumie się przez to zwierzęta nieudomowione żyjące w warunkach niezależnych od człowieka;
- 22)⁹⁾ „hodowli zwierząt laboratoryjnych” — rozumie się przez to utrzymywanie zwierząt przeznaczonych wyłącznie do doświadczeń lub testów;

⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 3 lit. d ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 3 lit. e ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁸⁾ Obecnie: ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych, zgodnie z art. 4 ust. 1, art. 5 pkt 24 i art. 29 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 1999 r. Nr 82, poz. 928, z 2000 r. Nr 12, poz. 136, Nr 43, poz. 489, Nr 48, poz. 550, Nr 62, poz. 718, Nr 70, poz. 816, Nr 73, poz. 852, Nr 109, poz. 1158 i Nr 122, poz. 1314 i 1321, z 2001 r. Nr 3, poz. 18, Nr 5, poz. 43 i 44, Nr 42, poz. 475, Nr 63, poz. 634, Nr 73, poz. 761, Nr 76, poz. 811, Nr 87, poz. 954, Nr 102, poz. 1116, Nr 113, poz. 1207, Nr 115, poz. 1229, Nr 123, poz. 1353, Nr 125, poz. 1371, Nr 126, poz. 1382, Nr 129, poz. 1441, Nr 130, poz. 1450 i Nr 154, poz. 1800, z 2002 r. Nr 25, poz. 253, Nr 41, poz. 365, Nr 71, poz. 655, Nr 74, poz. 676, Nr 89, poz. 804, Nr 93, poz. 820, Nr 130, poz. 1112 i Nr 135, poz. 1145 oraz z 2003 r. Nr 52, poz. 450, Nr 64, poz. 592, Nr 65, poz. 595, Nr 84, poz. 744 i Nr 96, poz. 874), która weszła w życie z dniem 1 kwietnia 1999 r.

⁹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 3 lit. f ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

23)⁹⁾ „jednostce prowadzącej doświadczenia lub testy” — rozumie się przez to jednostkę organizacyjną uprawnioną do dokonywania doświadczeń lub testów, w której mogą być przetrzymywane zwierzęta w przeznaczonych do tego celu pomieszczeniach.

Art. 5. Każde zwierzę wymaga humanitarnego traktowania.

Art. 6. 1. Nieuzasadnione lub niehumanitarne zabicie zwierząt oraz znęcanie się nad nimi jest zabronione.

2. Przez znęcanie się nad zwierzętami należy rozumieć zadawanie albo świadome dopuszczanie do zadawania bólu lub cierpień, a w szczególności:

- 1) umyślne zranienie lub okaleczenie zwierzęcia, niestanowiące dozwolonego prawem zabiegu lub doświadczenia na zwierzęciu;
- 2) doświadczenia na zwierzętach powodujące cierpienie, przeprowadzone z naruszeniem przepisów ustawy;
- 3) umyślne używanie do pracy lub w celach sportowych albo rozrywkowych zwierząt chorych, w tym rannych lub kulawych, albo zmuszanie ich do czynności mogących spowodować ból;
- 4) bicie zwierząt przedmiotami twardymi i ostrymi lub zaopatrzonymi w urządzenia obliczone na sprawianie specjalnego bólu, bicie po głowie, dolnej części brzucha, dolnych częściach kończyn;
- 5) przeciążanie zwierząt pociągowych i juczych ładunkami w oczywisty sposób nieodpowiadającymi ich sile i kondycji lub stanowi dróg lub zmuszanie takich zwierząt do zbyt szybkiego biegu;
- 6) transport zwierząt, w tym zwierząt hodowlanych, rzeźnych i przewożonych na targowiska, przenoszenie lub przepędzanie zwierząt w sposób powodujący ich zbędne cierpienie i stres;
- 7) używanie uprzęży, pęt, stelaży, więzów lub innych urządzeń zmuszających zwierzę do przebywania w nienaturalnej pozycji, powodujących zbędny ból, uszkodzenia ciała albo śmierć;
- 8) dokonywanie na zwierzętach zabiegów i operacji chirurgicznych przez osoby nieposiadające wymaganych uprawnień bądź niezgodnie z zasadami sztuki lekarsko-weterynaryjnej, bez zachowania koniecznej ostrożności i oględności oraz w sposób sprawiający ból, któremu można było zapobiec;
- 9) złośliwe straszenie lub drażnienie zwierząt;
- 10) utrzymywanie zwierząt w niewłaściwych warunkach bytowania, w tym utrzymywanie ich w stanie rażącego niechlujstwa oraz w pomieszczeniach albo klatkach uniemożliwiających im zachowanie naturalnej pozycji;
- 11) porzucanie zwierzęcia, a w szczególności psa lub kota, przez właściciela bądź przez inną osobę, pod której opieką zwierzę pozostaje;
- 12)¹⁰⁾ stosowanie okrutnych metod w chowie lub hodowli zwierząt;
- 13) przeprowadzanie na zwierzętach testów środków higienicznych i kosmetycznych powodujących cierpienie, jeżeli znane są odpowiednie metody alternatywne;
- 14)¹¹⁾ trzymanie zwierząt na uwięzi, która powoduje u nich uszkodzenie ciała lub cierpienie oraz nie zapewnia możliwości niezbędnego ruchu;
- 15)¹¹⁾ organizowanie walk zwierząt.

Art. 7. 1.¹²⁾ Zwierzę traktowane w sposób określony w art. 6 ust. 2 może być czasowo odebrane właścicielowi lub opiekunowi na podstawie decyzji wójta (burmistrza, prezydenta miasta) właściwego ze względu na miejsce pobytu zwierzęcia i przekazane:

- 1) schronisku dla zwierząt, jeżeli jest to zwierzę domowe lub laboratoryjne, lub
- 2) państwowej jednostce organizacyjnej prowadzącej gospodarstwo rolne, jeżeli jest to zwierzę gospodarskie, lub
- 3) ogrodowi zoologicznemu lub schronisku dla zwierząt, jeżeli jest to zwierzę wykorzystywane do celów rozrywkowych, widowiskowych, filmowych, sportowych lub utrzymywane w ogrodach zoologicznych.

1a.¹³⁾ Decyzja, o której mowa w ust. 1, podejmowana jest z urzędu lub na wniosek Policji, lekarza weterynarii lub upoważnionego przedstawiciela organizacji społecznej, której statutowym celem działania jest ochrona zwierząt.

1b.¹³⁾ Przekazanie zwierzęcia, o którym mowa w ust. 1, następuje za zgodą podmiotu, któremu zwierzę ma być przekazane.

¹⁰⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 4 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹¹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 4 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹²⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 5 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹³⁾ Dodany przez art. 1 pkt 5 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

1c.¹³⁾ W przypadku braku zgody, o której mowa w ust. 1b, lub wystąpienia innych okoliczności uniemożliwiających przekazanie zwierzęcia podmiotom, o których mowa w ust. 1, zwierzę może zostać nieodpłatnie przekazane innej osobie prawnej lub jednostce organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej albo osobie fizycznej, która zapewni mu właściwą opiekę.

2. Decyzja, o której mowa w ust. 1, podlega natychmiastowemu wykonaniu.

2a.¹⁴⁾ Od decyzji, o której mowa w ust. 1, przysługuje prawo wniesienia odwołania do samorządowego kolegium odwoławczego w terminie 3 dni od daty doręczenia decyzji. Samorządowe kolegium odwoławcze rozpoznaje odwołanie w terminie 7 dni.

3.¹⁵⁾ W przypadkach niecierpiących zwłoki, gdy dalsze pozostawanie zwierzęcia u dotychczasowego właściciela lub opiekuna zagraża jego życiu, policjant, a także upoważniony przedstawiciel organizacji społecznej, której statutowym celem działania jest ochrona zwierząt, może odebrać mu zwierzę, zawiadamiając o tym niezwłocznie wójta (burmistrza, prezydenta miasta), celem podjęcia przez ten organ decyzji w przedmiocie odebrania zwierzęcia.

4. W przypadkach, o których mowa w ust. 1 i 3, kosztami transportu, utrzymania i koniecznego leczenia zwierzęcia obciąża się jego dotychczasowego właściciela lub opiekuna.

5. Do należności z tytułu kosztów określonych w ust. 4 stosuje się przepisy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

6.¹⁶⁾ Odebrane zwierzę podlega zwrotowi, jeżeli sąd nie orzeknie w trybie art. 35 ust. 3 przepadku zwierzęcia, a także jeżeli postępowanie karne w tej sprawie zostanie umorzone.

Art. 8. 1. (skreślony).¹⁷⁾

¹⁴⁾ Dodany przez art. 45 pkt 2 ustawy z dnia 21 stycznia 2000 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z funkcjonowaniem administracji publicznej (Dz. U. Nr 12, poz. 136), która weszła w życie z dniem 23 lutego 2000 r.

¹⁵⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 5 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 45 pkt 3 ustawy, o której mowa w odnośniku 14.

¹⁷⁾ Przez art. 15 lit. a ustawy z dnia 23 sierpnia 2001 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty, ustawy — Przepisy wprowadzające reformę ustroju szkolnego, ustawy — Karta Nauczyciela oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 111, poz. 1194), która weszła w życie z dniem 21 października 2001 r.

2.¹⁸⁾ Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania uwzględni problematykę ochrony zwierząt w podstawie programowej kształcenia ogólnego.

3.¹⁹⁾ Zarząd województwa przygotowuje i wykonuje program upowszechniania znajomości przepisów ustawy wśród rolników przez wojewódzkie ośrodki doradztwa rolniczego.

4. (skreślony).²⁰⁾

Rozdział 2

Zwierzęta domowe

Art. 9. 1. Kto utrzymuje zwierzę domowe, ma obowiązek zapewnić mu pomieszczenie chroniące je przed zimnem, upałami i opadami atmosferycznymi, z dostępem do światła dziennego, umożliwiające swobodną zmianę pozycji ciała, odpowiednią karmę i stały dostęp do wody.

2. Uwięź, na której jest trzymane zwierzę, nie może powodować u niego urazów ani cierpień oraz musi mu zapewnić możliwość niezbędnego ruchu.

Art. 10.²¹⁾ 1. Prowadzenie hodowli lub utrzymywanie psa rasy uznawanej za agresywną wymaga zezwolenia organu gminy właściwego ze względu na planowane miejsce prowadzenia hodowli lub utrzymywania psa, wydawanego na wniosek osoby zamierzającej prowadzić taką hodowlę lub utrzymywać takiego psa.

2. Zezwolenia, o którym mowa w ust. 1, nie wydaje się, a wydane cofa się, jeżeli pies będzie lub jest utrzymywany w warunkach i w sposób, które stanowią zagrożenie dla ludzi lub zwierząt.

3. Minister właściwy do spraw administracji publicznej, po zasięgnięciu opinii Związku Kynologicznego w Polsce, ustala, w drodze rozporządzenia, wykaz ras psów uznawanych za agresywne, biorąc pod uwagę konieczność zapewnienia bezpieczeństwa ludzi i zwierząt.

Art. 11. 1. Zapewnianie opieki bezdomnym zwierzętom oraz ich wyłapywanie należy do zadań własnych gmin.

¹⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 15 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 17.

¹⁹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 136 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. o zmianie niektórych ustaw określających kompetencje organów administracji publicznej — w związku z reformą ustrojową państwa (Dz. U. Nr 106, poz. 668), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 1999 r.

²⁰⁾ Przez art. 136 pkt 1 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 19.

²¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 6 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

2.²²⁾ Minister właściwy do spraw administracji publicznej w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia, zasady i warunki wyłapywania bezdomnych zwierząt.

3.²³⁾ Wyłapywanie bezdomnych zwierząt oraz rozstrzyganie o dalszym postępowaniu z tymi zwierzętami odbywa się wyłącznie na mocy uchwały rady gminy podjętej po uzgodnieniu z powiatowym lekarzem weterynarii oraz po zasięgnięciu opinii upoważnionego przedstawiciela organizacji społecznej, której statutowym celem działania jest ochrona zwierząt.

4.²⁴⁾ Organizacje społeczne, których statutowym celem działania jest ochrona zwierząt, mogą zapewniać bezdomnym zwierzętom opiekę i w tym celu prowadzić schroniska dla zwierząt, w porozumieniu z właściwymi organami samorządu terytorialnego.

Art. 11a.²⁵⁾ 1. Rada gminy może w drodze uchwały przyjąć program zapobiegający bezdomności zwierząt obejmujący w szczególności:

- 1) sterylizację albo kastrację zwierząt;
- 2) poszukiwanie nowych właścicieli dla zwierząt;
- 3) usypianie ślepych miotów.

2. Koszty realizacji programu, o którym mowa w ust. 1, ponosi gmina.

Rozdział 3

Zwierzęta gospodarskie

Art. 12. 1. Kto utrzymuje zwierzęta gospodarskie jest obowiązany do zapewnienia im opieki i właściwych warunków bytowania.

2.²⁶⁾ Warunki chowu lub hodowli zwierząt nie mogą powodować urazów i uszkodzeń ciała lub innych cierpień.

3.²⁷⁾ Zabrania się podawania zwierzętom gospodarskim substancji o działaniu hormonalnym, tyreostatycznym i beta-agonistycznym w celu innym niż leczniczy, z zastrzeżeniem ust. 3a.

3a.²⁸⁾ Dopuszcza się stosowanie substancji o działaniu hormonalnym w rozrodzie zwierząt gospodarskich.

4. Zabrania się tuczu gęsi i kaczek na stłuszczone wątroby.

4a.²⁹⁾ Z zastrzeżeniem ust. 4b zabrania się utrzymywania cieląt:

- 1) powyżej 8 tygodnia życia w pojedynczych boksach;
- 2) na uwięzi, z wyjątkiem pory karmienia, a w czasie jej trwania nie dłużej niż jedną godzinę.

4b.²⁹⁾ Przepis ust. 4a pkt 1 nie dotyczy gospodarstw rolnych, w których jednocześnie utrzymywane jest mniej niż 6 cieląt.

5. Obsada zwierząt ponad ustalone normy powierzchni dla danego gatunku, wieku i stanu fizjologicznego jest zabroniona.

6. Zabrania się importu zwierząt i produktów zwierzęcych uzyskanych w wyniku chowu lub hodowli z naruszeniem przepisów niniejszej ustawy.

6a.³⁰⁾ Utrzymujący zwierzęta gospodarskie przechowuje przez okres 3 lat dokumentację weterynaryjną dotyczącą przebiegu leczenia, przeprowadzonych zabiegów weterynaryjnych oraz padłych zwierząt.

7.³¹⁾ Minister właściwy do spraw rolnictwa w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia, minimalne warunki utrzymywania poszczególnych gatunków zwierząt gospodarskich, mając na względzie zapewnienie im właściwej opieki.

Art. 13. 1.³²⁾ Wprowadzenie dotychczas niestosowanej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej technologii chowu zwierząt wymaga uzyskania zezwolenia wojewody stwierdzającego, że technologia spełnia wymogi określone ustawą.

2. *Minister Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej*³³⁾ określi, w drodze rozporządzenia, warunki, tryb i sposób wydawania zezwolenia, o którym mowa w ust. 1.

Art. 14. 1. Sposób i warunki używania zwierząt do pracy nie mogą stwarzać nieuzasadnionego zagrożenia dla ich życia i zdrowia ani zadawać im cierpienia.

²²⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 7 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

²³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 7 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

²⁴⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 7 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

²⁵⁾ Dodany przez art. 1 pkt 8 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

²⁶⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 9 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

²⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 9 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

²⁸⁾ Dodany przez art. 1 pkt 9 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

²⁹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 9 lit. d ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

³⁰⁾ Dodany przez art. 1 pkt 9 lit. e ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

³¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 9 lit. f ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

³²⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 10 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

³³⁾ Obecnie: minister właściwy do spraw rolnictwa, zgodnie z art. 4 ust. 1, art. 5 pkt 17 i art. 22 ustawy, o której mowa w odnośniku 8.

2. Zabrania się w szczególności:

- 1) przeciążania zwierząt;
- 2) używania do pracy zwierząt chorych lub niedożywionych;
- 3) używania uprzęży, wędzideł, rzędów wierzchowych, juków, podków, pojazdów lub narzędzi mogących, ze względu na zły stan techniczny lub niewłaściwą konstrukcję, spowodować obrażenia ciała lub śmierć zwierzęcia;
- 4) używania do popędzania zwierząt przedmiotów lub narzędzi, które mogą spowodować okaleczenie zwierzęcia;
- 5) zmuszania do wyczerpującego kłusu lub galopu zwierząt ciągnących ładunek;
- 6) używania do zrywki drewna koni poniżej piątego roku życia.

3. Osoba wykorzystująca zwierzęta do pracy ma obowiązek zapewnić im, w ciągu każdej doby, wypoczynek dla regeneracji sił, właściwy dla danego gatunku.

Rozdział 4

Zwierzęta wykorzystywane do celów rozrywkowych, widowiskowych, filmowych, sportowych i specjalnych

Art. 15. 1. Warunki występów, treningów i tresury oraz metody postępowania ze zwierzętami wykorzystywanymi do celów rozrywkowych, widowiskowych, filmowych, sportowych i specjalnych nie mogą zagrażać ich życiu i zdrowiu ani powodować cierpienia.

2.³⁴⁾ Warunki występów zwierząt, o których mowa w ust. 1, muszą być określone w przygotowanym przez organizatora występu scenariuszu lub odpowiednim programie zatwierdzonym przez Głównego Lekarza Weterynarii albo wskazaną przez niego osobę.

3. Zabrania się stosowania wobec zwierząt farmakologicznych i mechanicznych metod i środków dopinających.

4. Zwierzęta, o których mowa w ust. 1, powinny mieć zapewniony właściwy wypoczynek. Zabrania się w szczególności wykorzystywania tych zwierząt bezpośrednio po transporcie, bez regeneracji wypoczynkowo-ruchowej.

5. Zwierzętom, o których mowa w ust. 1, należy zapewnić opiekę lekarsko-weterynaryjną.

6. (skreślony).³⁵⁾

³⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 11 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

³⁵⁾ Przez art. 1 pkt 11 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

Art. 16. Zabrania się wykorzystywania zwierząt w widowiskach i sportach noszących znamiona okrucieństwa, w szczególności zabrania się organizowania walk z udziałem byków, psów, kogutów.

Art. 17. 1. Do tresury i pokazów dla celów widowiskowo-rozrywkowych mogą być wykorzystywane tylko zwierzęta urodzone i wychowane w niewoli i tylko takie, którym mogą być zapewnione warunki egzystencji stosowne do potrzeb danego gatunku.

2.³⁶⁾ Tresura zwierząt do celów widowiskowo-rozrywkowych i obronnych nie może być prowadzona w sposób powodujący ich cierpienie.

3. Nie wolno prowadzić tresury zwierząt wyłącznie w celu zwiększenia ich agresywności.

4. Zabrania się zmuszania zwierząt do wykonywania czynności, które powodują ból lub są sprzeczne z ich naturą.

5. Zabrania się działalności menażerii objazdowych.

6. Zabrania się propagowania lub upowszechniania drastycznych scen zabijania, zadawania cierpienia lub innej przemocy, ze strony człowieka, której ofiarami są zwierzęta, chyba że sceny te mają na celu napiętnowanie okrutnego zachowania wobec zwierząt.

7. Do zwierząt, o których mowa w ust. 2, stosuje się odpowiednio przepisy art. 9.

8.³⁷⁾ Minister właściwy do spraw środowiska w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw kultury określi, w drodze rozporządzenia, minimalne warunki utrzymywania poszczególnych gatunków zwierząt wykorzystywanych do celów rozrywkowych, widowiskowych, filmowych, sportowych i specjalnych, mając na względzie zapewnienie im właściwej opieki.

9. (skreślony).³⁸⁾

Art. 18. 1.³⁹⁾ Zwierzęta wykorzystywane do celów rozrywkowych, widowiskowych, filmowych, sportowych i specjalnych mogą być przetrzymywane, hodowane i prezentowane jedynie w stadninach, cyrkach lub bazach cyrkowych oraz w miejscach przeznaczonych dla zwierząt wykorzystywanych do celów specjalnych, pod nadzorem Inspekcji Weterynaryjnej.

2. Przechowywanie, hodowla lub prezentacja zwierząt, o których mowa w ust. 1, musi być wykonywana w sposób gwarantujący bezpieczeństwo ludzi i zwierząt.

³⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 12 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

³⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 12 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

³⁸⁾ Przez art. 1 pkt 12 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

³⁹⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 13 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

Rozdział 5

Zwierzęta w ogrodach zoologicznych

Art. 19. 1. W ogrodach zoologicznych utrzymuje się tylko zwierzęta urodzone i wychowane w niewoli, a inne zwierzęta jedynie wtedy, gdy wymaga tego dobro osobnika, populacji lub gatunku oraz cele dydaktyczne.

2. Do ogrodów zoologicznych sprowadza się tylko te zwierzęta, którym ogród zoologiczny może zapewnić warunki egzystencji stosowne do potrzeb danego gatunku.

3. Nie należy doprowadzać do rozmnażania zwierząt, których potomstwu nie zapewni się właściwej egzystencji.

4.⁴⁰⁾ Utworzenie nowego ogrodu zoologicznego wymaga zezwolenia ministra właściwego do spraw środowiska wydawanego po zasięgnięciu opinii marszałka województwa właściwego ze względu na miejsce utworzenia ogrodu zoologicznego, a także opinii organizacji zrzeszającej przedstawicieli ogrodów zoologicznych.

Art. 20. Zabrania się utrzymywania i hodowli poza ogrodami zoologicznymi i właściwymi placówkami naukowymi oraz cyrkami zwierząt drapieżnych i jadowitych groźnych dla życia ludzi bądź zwierząt.

Rozdział 6

Zwierzęta wolno żyjące (dzikie)

Art. 21.⁴¹⁾ Zwierzęta wolno żyjące stanowią dobro ogólnonarodowe i powinny mieć zapewnione warunki rozwoju i swobodnego bytu, z wyjątkiem tych, o których mowa w art. 33a ust. 1.

Art. 22.⁴²⁾ 1. Pozyskiwanie zwierząt wolno żyjących (dzikich) w celu preparowania ich zwłok wymaga zezwolenia wojewody właściwego ze względu na miejsce wykonywania eksponatów.

2. Zezwolenie, o którym mowa w ust. 1, wydaje się, jeżeli zwłoki zwierząt będą prseparowane wyłącznie w celu naukowym, dydaktycznym lub edukacyjnym.

3. W zezwoleniu ustala się warunki i sposób pozyskiwania zwierząt, o których mowa w ust. 1, po uzyskaniu opinii starosty właściwego ze względu na miejsce pozyskiwania tych zwierząt.

4. Przepisów ust. 1—3 nie stosuje się do zwierząt wolno żyjących (dzikich), których pozyskiwanie regulują odrębne przepisy.

⁴⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 14 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁴¹⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 15 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁴²⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 16 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

5. Zezwolenia, o którym mowa w ust. 1, nie wydaje się, a wydane cofa, jeżeli:

- 1) zachodzi uzasadniona potrzeba ochrony zasobów genetycznych;
- 2) przemawiają za tym względy sanitarne.

Art. 22a.⁴³⁾ Pozyskiwanie zwierząt wolno żyjących (dzikich) w celu tworzenia kolekcji spreparowanych zwłok tych zwierząt wymaga zgody wojewody właściwego ze względu na miejsce tworzenia takiej kolekcji.

Art. 23. (skreślony).⁴⁴⁾

Rozdział 7

Transport zwierząt

Art. 24. 1. Transport zwierząt odbywa się środkami do tego celu przystosowanymi i jest prowadzony w odpowiednich warunkach, a w szczególności:

- 1) zwierzęta muszą być prawidłowo ulokowane, a używane uwięzi nie mogą im krępować leżenia i wstawania w czasie transportu;
- 2) podłogi pojazdów używanych do transportu powinny mieć odpowiednią nawierzchnię, zapewniającą przyczepność kończyn oraz umożliwiającą utrzymanie higieny;
- 3) środki transportu zwierząt powinny spełniać warunki utrzymania odpowiedniej temperatury, wentylacji, przestrzeni oraz naturalnej pozycji;
- 4) w trakcie dłuższego transportu zwierzęta muszą mieć zapewnioną odpowiednio często wodę i karmę oraz odpoczynek;
- 5) zwierzętom chorym lub rannym zapewnia się niezwłocznie pomoc weterynaryjną;
- 6) zwierzęta wwożone do kraju oraz wywożone za granicę muszą być wiezione najkrótszą drogą i bez zbędnych postojów, a ich odprawa graniczna odbywa się poza kolejnością.

2. Zabrania się:

1)⁴⁵⁾ transportu zwierząt:

- a) w okresie okołoporodowym, który odpowiada 10% czasu trwania ciąży danego gatunku przed porodem i 48 godzinom po porodzie,
- b) młodych do czasu zagojenia pępownicy albo oddzielonych od matek i niezdolnych do przyjmowania stałych pokarmów;

⁴³⁾ Dodany przez art. 1 pkt 17 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁴⁴⁾ Przez art. 1 pkt 18 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁴⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 19 lit. a tiret pierwsze ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

- 2) przeładunku zwierząt bez odpowiedniego zabezpieczenia;
- 3)⁴⁶⁾ transportu zwierząt jednokopytnych wielopoziomowymi środkami transportu przeznaczonymi do przewozu zwierząt oraz transportu grup koni, których kopyta są podkute;
- 4)⁴⁶⁾ transportu zwierząt chorych oraz rannych lub niesprawnych ruchowo, z wyjątkiem transportu zwierząt:
  - a) do leczenia,
  - b) do uboju sanitarnego,
  - c) przeznaczonych do doświadczeń.

3. Zwierzęta padłe oraz zwierzęta nienadające się do dalszego transportu muszą być usunięte na pierwszym postoju.

4. Odpowiedzialność za nieprzestrzeganie zasad i warunków wykonywania transportu, określonych w ust. 1—3, ponosi przewoźnik.

4a.⁴⁷⁾ Wykonywanie zarobkowego transportu drogowego zwierząt może odbywać się wyłącznie przy użyciu środków transportu dopuszczonych do tego celu.

4b.⁴⁷⁾ Środek transportu drogowego może być dopuszczony do użycia w transporcie zwierząt, jeżeli spełnia wymogi, o których mowa w ust. 1 pkt 2 i 3 oraz w przepisach wydanych na podstawie ust. 5.

4c.⁴⁷⁾ Decyzję w sprawie dopuszczenia środka transportu drogowego do użycia w transporcie zwierząt wydaje powiatowy lekarz weterynarii na wniosek zainteresowanego przewoźnika.

4d.⁴⁷⁾ Decyzja, o której mowa w ust. 4c, zawiera w szczególności:

- 1) określenie numeru rejestracyjnego środka transportu drogowego;
- 2) określenie gatunku zwierząt, które mogą być transportowane przy użyciu danego środka;
- 3) określenie terminu ważności decyzji, z tym że nie może on być dłuższy niż 12 miesięcy;
- 4) rozstrzygnięcie, czy środek transportu może być wykorzystany do wykonywania transportu zwierząt trwającego dłużej niż osiem godzin.

4e.⁴⁷⁾ Powiatowy lekarz weterynarii cofa decyzję o dopuszczeniu środka transportu drogowego do użycia w transporcie zwierząt, jeżeli nie spełnia on wymagań, o których mowa w ust. 4b.

⁴⁶⁾ Dodany przez art. 1 pkt 19 lit. a tiret drugie ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁴⁷⁾ Dodany przez art. 1 pkt 19 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

4f.⁴⁷⁾ Przewoźnik może zatrudniać do transportu zwierząt wyłącznie kierowców i konwojentów posiadających kwalifikacje niezbędne do transportowania zwierząt, potwierdzone przez powiatowego lekarza weterynarii.

4g.⁴⁷⁾ Decyzję, o której mowa w ust. 4c, dokumenty potwierdzające kwalifikacje, o których mowa w ust. 4f, oraz plan trasy przewoźnik dołącza do dokumentów przewozowych.

5.⁴⁸⁾ Minister właściwy do spraw transportu w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw rolnictwa oraz w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki i sposób transportu zwierząt, uwzględniając maksymalny czas transportu zwierząt, częstotliwość i czas trwania obowiązkowych postojów, zasady tworzenia i funkcjonowania punktów etapowych, wzór planu trasy oraz szczegółowe wymagania, jakie powinny spełniać środki transportu do przewozu zwierząt, sposób postępowania ze zwierzętami chorymi i padłymi, biorąc pod uwagę potrzebę zapewnienia odpowiednich i humanitarnych warunków transportu zwierząt.

6.⁴⁹⁾ Minister właściwy do spraw rolnictwa określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki i tryb potwierdzania kwalifikacji dla kierowców i konwojentów, o których mowa w ust. 4f, uwzględniając w szczególności wzory zaświadczeń potwierdzających te kwalifikacje, sposób przeprowadzenia egzaminów i powoływania komisji egzaminacyjnych oraz szczegółowe programy szkoleń.

Art. 25. Prowadzący pojazd mechaniczny, który potrafił zwierzę, obowiązany jest, w miarę możliwości, do zapewnienia mu stosownej pomocy lub zawiadomienia jednej ze służb, o których mowa w art. 33 ust. 3.

Art. 26. (skreślony).⁵⁰⁾

Rozdział 8

Zabiegi na zwierzętach

Art. 27. 1. Zabiegi lekarsko-weterynaryjne na zwierzętach są dopuszczalne dla ratowania ich życia lub zdrowia oraz dla koniecznego ograniczenia populacji i mogą być przeprowadzane wyłącznie przez osoby uprawnione.

⁴⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 19 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁴⁹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 19 lit. d ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁵⁰⁾ Przez art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 7 grudnia 2000 r. o zmianie ustawy o ochronie przyrody (Dz. U. z 2001 r. Nr 3, poz. 21), która weszła w życie z dniem 2 lutego 2001 r.

2.⁵¹⁾ Zabiegi lekarsko-weterynaryjne i zootechniczne lub inne zabiegi wynikające z technologii produkcji mogą być wykonywane na zwierzętach wyłącznie przez osoby posiadające kwalifikacje określone odrębnymi przepisami, z zachowaniem koniecznej ostrożności, w sposób zapewniający ograniczenie cierpień i stresu zwierzęcia.

3. Zabiegi powodujące ból wykonuje się w znieczuleniu ogólnym albo miejscowym, z wyjątkiem tych zabiegów, które według zasad sztuki weterynaryjnej wykonuje się bez znieczulenia.

Rozdział 9

Procedury doświadczalne z użyciem zwierząt

Art. 28. 1.⁵²⁾ Doświadczenia i testy na zwierzętach są dopuszczalne tylko wtedy, gdy są konieczne do badań naukowych, dydaktyki w szkołach wyższych lub ochrony zdrowia ludzi bądź zwierząt, jeżeli celów tych nie można osiągnąć w inny sposób z powodu braku odpowiednich metod alternatywnych. Osoba, która ma przeprowadzać doświadczenia lub testy na zwierzętach, ma obowiązek korzystać z międzynarodowej informacji w danej dziedzinie nauki, by wyeliminować powtarzanie doświadczeń, jeżeli nie są one konieczne.

2. W celu opiniowania doświadczeń i testów, o których mowa w ust. 1, tworzy się Krajową Komisję Etyczną do Spraw Doświadczeń na Zwierzętach, zwaną dalej „Krajową Komisją Etyczną”, oraz lokalne, w szczególności międzyuczelniane lub uczelniane, komisje etyczne do spraw doświadczeń na zwierzętach, zwane dalej „lokalnymi komisjami etycznymi”.

3.⁵³⁾ Minister właściwy do spraw nauki powołuje Krajową Komisję Etyczną, liczącą 15 członków, w skład której wchodzi przedstawiciele nauk biologicznych, medycznych, weterynaryjnych, humanistycznych oraz przedstawiciele organizacji pozarządowych, których statutowym celem działania jest ochrona zwierząt.

4. Krajowa Komisja Etyczna powołuje lokalne komisje etyczne, liczące od 5 do 15 członków, w skład których wchodzi przedstawiciele nauk biologicznych, medycznych, weterynaryjnych, humanistycznych oraz przedstawiciele organizacji pozarządowych, których statutowym celem działania jest ochrona zwierząt.

5.⁵⁴⁾ Krajowa Komisja Etyczna ustala ogólne zasady funkcjonowania lokalnych komisji etycznych i wy-

dawania przez nie opinii o dopuszczalności przeprowadzania doświadczeń lub testów na zwierzętach oraz rozpatruje odwołania od opinii lokalnych komisji etycznych. Zezwolenie na prowadzenie badań wydaje kierownik jednostki organizacyjnej upoważnionej do przeprowadzania doświadczeń lub testów na zwierzętach, o której mowa w ust. 8, po uzyskaniu pozytywnej opinii odpowiedniej komisji etycznej.

6. W obradach Krajowej Komisji Etycznej oraz lokalnych komisji etycznych nie mogą uczestniczyć z prawem głosu osoby, których dotyczy wydawana opinia.

7. (skreślony).⁵⁵⁾

8.⁵⁶⁾ Doświadczenia i testy na zwierzętach mogą być przeprowadzane wyłącznie w umieszczonych w wykazie, o którym mowa w ust. 10, jednostkach organizacyjnych szkół wyższych, instytutach naukowo-badawczych, placówkach naukowych Polskiej Akademii Nauk, urzędowych laboratoriach weterynaryjnych oraz wytwórniach leków lub biopreparatów i przez osoby posiadające odpowiednie kwalifikacje oraz indywidualne zezwolenie wydane przez kierownika właściwej jednostki organizacyjnej.

8a.⁵⁷⁾ Kierownik jednostki organizacyjnej, o której mowa w ust. 8, wyznacza, w porozumieniu z lokalną komisją etyczną, osobę odpowiedzialną za opiekę nad zwierzętami, zapewnienie zachowania warunków bytowania określonych w ustawie i przepisach wydanych na jej podstawie oraz za przebieg doświadczeń zgodnych z protokołem zatwierdzonym przez lokalną komisję etyczną.

8b.⁵⁷⁾ Jednostka organizacyjna, o której mowa w ust. 8, jest obowiązana do prowadzenia dokumentacji dotyczącej zwierząt wykorzystywanych do doświadczeń lub testów obejmującej w szczególności liczbę i gatunki zwierząt nabytych w tym celu, miejsce ich pochodzenia i dane dostawców oraz dokumentację doświadczeń przeprowadzanych na tych zwierzętach. Dokumentacja ta ma być przechowywana przez okres 3 lat i udostępniana Inspekcji Weterynaryjnej na każde jej żądanie.

9.⁵⁸⁾ Procedura doświadczeń lub testów przeprowadzanych na zwierzętach musi być zgodna z opinią lokalnej komisji etycznej, o której mowa w ust. 5, i podlega kontroli.

⁵¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 20 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁵²⁾ Ze zmianami wprowadzonymi przez art. 1 pkt 21 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁵³⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 21 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁵⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 21 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁵⁵⁾ Przez art. 1 pkt 21 lit. d ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁵⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 21 lit. e ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁵⁷⁾ Dodany przez art. 1 pkt 21 lit. f ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁵⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 21 lit. g ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

10.⁵⁹⁾ Minister właściwy do spraw nauki prowadzi wykaz jednostek, o których mowa w ust. 8, i ogłasza go w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”.

11.⁵⁹⁾ Minister właściwy do spraw nauki, w drodze rozporządzenia, określi tryb składania wniosków o umieszczenie w wykazie i o skreślenie z tego wykazu, mając na względzie konieczność ujednolicenia wymagań dotyczących składanych wniosków.

Art. 29. 1.⁶⁰⁾ Do doświadczeń i testów należy używać zwierząt umożliwiających uzyskanie celu naukowego lub diagnostycznego.

1a.⁶¹⁾ Z zastrzeżeniem ust. 5 zabrania się używania do doświadczeń i testów zwierząt nie pochodzących z hodowli zwierząt laboratoryjnych.

1b.⁶¹⁾ Zabrania się używania do doświadczeń zwierząt bezdomnych.

2.⁶²⁾ Hodowlę zwierząt laboratoryjnych można prowadzić po uzyskaniu zezwolenia wojewódzkiego lekarza weterynarii.

3.⁶³⁾ Zezwolenie na hodowlę zwierząt laboratoryjnych jest wydawane, jeżeli zwierzęta utrzymywane będą w warunkach odpowiednich dla danego gatunku, a w szczególności będą miały zapewnioną możliwość ruchu, dostateczne zaopatrzenie w karmę i wodę oraz właściwą opiekę.

3a.⁶⁴⁾ Wniosek o wydanie zezwolenia na hodowlę zwierząt laboratoryjnych zawiera w szczególności następujące dane:

- 1) imię, nazwisko, miejsce zamieszkania i adres albo nazwę, siedzibę i adres wnioskodawcy;
- 2) określenie gatunku zwierząt, które będą przedmiotem hodowli;
- 3) wskazanie udokumentowanego tytułu prawnego do obiektów i gruntów, na których ma być prowadzona wnioskowana działalność;
- 4) wskazanie posiadanych kwalifikacji i doświadczenia wnioskodawcy i osób odpowiedzialnych za

opiekę nad zwierzętami w zakresie hodowli zwierząt laboratoryjnych;

- 5) dotyczące wyposażenia obiektów, w których ma być prowadzona wnioskowana działalność.

3b.⁶⁴⁾ Zezwolenie na hodowlę zwierząt laboratoryjnych może zostać cofnięte, jeżeli zwierzęta utrzymywane są w sposób niezgodny z warunkami, o których mowa w ust. 3.

4.⁶⁵⁾ Minister właściwy do spraw rolnictwa w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw nauki określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki utrzymywania zwierząt w hodowlach zwierząt laboratoryjnych oraz w jednostkach prowadzących doświadczenia lub testy, mając na względzie konieczność zapewnienia tym zwierzętom właściwej opieki i warunków bytowania, a w szczególności minimalnej przestrzeni umożliwiającej swobodę ruchu oraz odpowiedniego pojenia i karmienia, biorąc pod uwagę humanitarne traktowanie tych zwierząt.

5.⁶⁶⁾ Dopuszcza się używanie do doświadczeń lub testów:

- 1) zwierząt wolno żyjących (dzikich) albo gospodarskich, jeżeli cel doświadczenia lub testu nie może być osiągnięty przy użyciu innych zwierząt;
- 2) zwierząt gatunków uznanych za zagrożone wyginięciem, o których mowa w Załączniku I do Konwencji o międzynarodowym handlu dzikimi zwierzętami i roślinami gatunków zagrożonych wyginięciem, sporządzonej w Waszyngtonie dnia 3 marca 1973 r. (Dz. U. z 1991 r. Nr 27, poz. 112 oraz z 2000 r. Nr 66, poz. 802), jeżeli doświadczenie lub test ma na celu ochronę tych gatunków albo kiedy użycie tych zwierząt jest niezbędne dla osiągnięcia ważnego celu biomedycznego.

Art. 30. 1. Doświadczenia powodujące ból lub inne cierpienie należy przeprowadzać w znieczuleniu ogólnym albo miejscowym i tylko raz na tym samym zwierzęciu, chyba że natura doświadczenia wymaga jego powtórzenia. Tylko w wyjątkowych przypadkach, gdy dobro nauki tego wymaga, można dokonać doświadczenia bez znieczulenia.

2. Doświadczenia i prace badawcze, o których mowa w ust. 1, wymagają każdorazowej zgody właściwej lokalnej komisji etycznej.

3. Zwierzę o wyższym rozwoju czynności psychicznych poddane doświadczeniu, zdolne do życia, powinno być leczone i przekazane w miejsce umożliwiające mu dalszą egzystencję.

⁵⁹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 21 lit. h ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁶⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 22 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁶¹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 22 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁶²⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 136 pkt 6 ustawy, o której mowa w odnośniku 19.

⁶³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 22 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁶⁴⁾ Dodany przez art. 1 pkt 22 lit. d ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁶⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 22 lit. e ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁶⁶⁾ Dodany przez art. 1 pkt 22 lit. f ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

4. Zwierzę poddane doświadczeniu, w wyniku którego nastąpiła rozległa interwencja chirurgiczna, a natura doświadczenia nie wymaga utrzymania go przy życiu i poddania leczeniu, uśmierca się przed przebudzeniem z narkozy.

Art. 31. Zabrania się:

- 1) pozbawiania zwierząt używanych do doświadczeń zdolności wydawania głosu;
- 2) przeprowadzania na zwierzętach testów środków kosmetycznych oraz testów środków higienicznych, jeżeli dostępne są metody alternatywne;
- 3) przeprowadzania dla celów dydaktycznych doświadczeń na zwierzętach, powodujących ich zbędne cierpienie, jeżeli cel ten można osiągnąć w inny sposób.

Art. 32.⁶⁷⁾ Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, określi:

- 1) szczegółowy sposób powoływania, organizację, działalność, sposób finansowania Krajowej Komisji Etycznej oraz lokalnych komisji etycznych, o których mowa w art. 28 ust. 3 i 4, uwzględniając tryb wyłaniania kandydatów do poszczególnych komisji, a także sposób ustalania ich wynagrodzeń, biorąc pod uwagę konieczność zapewnienia sprawnego działania komisji oraz wprowadzenie kadencyjności pełnienia funkcji przez członków tych komisji;
- 2) szczegółowe warunki przeprowadzania doświadczeń lub testów na zwierzętach oraz sposób ich kontrolowania, uwzględniając określenie sposobu prowadzenia rejestru zwierząt laboratoryjnych oraz dokumentacji doświadczeń lub testów przeprowadzanych na zwierzętach przez jednostki organizacyjne uprawnione do ich przeprowadzania, mając na względzie potrzebę prowadzenia właściwej dokumentacji doświadczeń lub testów, kwalifikacje osób kierujących doświadczeniami lub testami, a także zapewnienie właściwej kontroli nad wykonywaniem tych doświadczeń lub testów.

Rozdział 10

Ubój, uśmiercanie i ograniczenie populacji zwierząt⁶⁸⁾

Art. 33. 1.⁶⁹⁾ Uśmiercanie zwierząt może być uzasadnione wyłącznie:

- 1) potrzebą gospodarczą;
- 2) względami humanitarnymi;

⁶⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 23 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁶⁸⁾ Tytuł w brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 24 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁶⁹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 2 pkt 2 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 50.

3) koniecznością sanitarną;

- 4) nadmierną agresywnością, powodującą bezpośrednie zagrożenie dla zdrowia lub życia ludzkiego, a także dla zwierząt hodowlanych lub dziko żyjących;
- 5) potrzebami nauki, z zastrzeżeniem przepisów rozdziału 9;
- 6) wykonywaniem zadań związanych z ochroną przyrody na obszarach parków narodowych i rezerwatów przyrody.

1a.⁷⁰⁾ Uśmiercanie zwierząt może odbywać się wyłącznie w sposób humanitarny polegający na zadawaniu przy tym minimum cierpienia fizycznego i psychicznego.

2. Jeżeli zachodzą przyczyny, o których mowa w ust. 1 pkt 2—5, zwierzę może być uśmiercone za zgodą właściciela, a w braku jego zgody, na podstawie orzeczenia lekarza weterynarii. Ustalenie właściciela i uzyskanie jego zgody nie dotyczy zwierząt chorych na choroby zwalczane z urzędu.

3.⁷¹⁾ W przypadku konieczności bezzwłocznego uśmiercenia, w celu zakończenia cierpienia zwierzęcia, potrzebę jego uśmiercenia stwierdza lekarz weterynarii, członek Polskiego Związku Łowieckiego, inspektor organizacji społecznej, której statutowym celem działania jest ochrona zwierząt, funkcjonariusz Policji, straż miejskiej lub gminnej, Straży Granicznej, pracownik Służby Leśnej lub Służby Parków Narodowych, strażnik Państwowej Straży Łowieckiej, strażnik łowiecki lub strażnik Państwowej Straży Rybackiej.

3a.⁷²⁾ Gdy bezzwłoczne uśmiercenie zwierzęcia jest niezbędne do realizacji zadań związanych z ochroną przyrody na obszarze parku narodowego, potrzebę uśmiercenia zwierzęcia stanowiącego zagrożenie stwierdza w decyzji administracyjnej dyrektor parku narodowego, na którego obszarze znajduje się to zwierzę. Uprawnionymi do wykonania decyzji są upoważnieni przez dyrektora parku narodowego pracownicy wchodzący w skład Służby Parków Narodowych.

4.⁷³⁾ W sytuacji, o której mowa w ust. 3 i 3a, dopuszczalne jest użycie broni palnej przez osobę uprawnioną.

Art. 33a.⁷⁴⁾ 1. W przypadku gdy zwierzęta stanowią nadzwyczajne zagrożenie dla życia, zdrowia lub gospo-

⁷⁰⁾ Dodany przez art. 1 pkt 25 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁷¹⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 25 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁷²⁾ Dodany przez art. 2 pkt 2 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 50.

⁷³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 2 pkt 2 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 50.

⁷⁴⁾ Dodany przez art. 1 pkt 26 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

darki człowieka, w tym gospodarki łowieckiej, dopuszcza się podjęcie działań mających na celu ograniczenie populacji tych zwierząt.

2. Wojewoda, po zasięgnięciu opinii Państwowej Rady Ochrony Przyrody, organizacji społecznej, której statutowym celem działania jest ochrona zwierząt, oraz Polskiego Związku Łowieckiego, określi, w drodze rozporządzenia porządkowego, miejsce, warunki, czas i sposoby ograniczenia populacji zwierząt, o których mowa w ust. 1.

3. Zdziczałe psy i koty przebywające bez opieki i dozoru człowieka na terenie obwodów łowieckich w odległości większej niż 200 m od zabudowań mieszkalnych i stanowiące zagrożenie dla zwierząt dziko żyjących, w tym zwierząt łownych, mogą być zwalczane przez dzierżawców lub zarządców obwodów łowieckich. Art. 33 ust. 4 stosuje się odpowiednio.

Art. 34. 1. Zwierzę kręgowie w ubojni może zostać uśmiercone tylko po uprzednim pozbawieniu świadomości przez osoby posiadające odpowiednie kwalifikacje.

2. Pomieszczenie poczekalni przedubojowej powinno być izolowane akustycznie i oddzielone przegrodą od pomieszczenia przeznaczonego do pozbawiania świadomości. Podobnie powinno być oddzielone pomieszczenie przeznaczone do pozbawiania świadomości od pomieszczeń, w których dokonuje się wykrwawiania oraz dalszych czynności obróbki poubojowej.

3. W uboju domowym zwierzęta kopytne mogą być uśmiercane tylko po uprzednim ich pozbawieniu świadomości przez przyuczonego ubojowca.

4. Zabrania się:

- 1) uśmiercania zwierząt w okresie okotoporodowym, z wyjątkiem potrzeb badań naukowych;
- 2)⁷⁵⁾ uboju lub uśmiercania zwierząt kręgowych przy udziale dzieci lub w ich obecności;
- 3) wytrzewiania (patroszenia), oparzania, zdejmowania skóry, wędzenia i oddzielania części zwierząt stałocieplnych, przed ustaniem odruchów oddechowych i mięśniowych.

5. (skreślony).⁷⁶⁾

6.⁷⁷⁾ Minister właściwy do spraw rolnictwa określi, w drodze rozporządzenia, kwalifikacje osób uprawnionych do zawodowego uboju, dopuszczalne metody uboju i uśmiercania zwierząt stosownie do gatunku,

⁷⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 27 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁷⁶⁾ Przez art. 1 pkt 27 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁷⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 27 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

mając na względzie zapewnienie humanitarnych warunków uboju i uśmiercania zwierząt.

Rozdział 10a⁷⁸⁾

Nadzór nad przestrzeganiem przepisów o ochronie zwierząt

Art. 34a. 1. Inspekcja Weterynaryjna sprawuje nadzór nad przestrzeganiem przepisów o ochronie zwierząt.

2. W zakresie wykonywania nadzoru, o którym mowa w ust. 1, pracownicy Inspekcji Weterynaryjnej oraz osoby wyznaczone przez organy tej Inspekcji posiadają uprawnienia określone w przepisach o zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, badaniu zwierząt rzeźnych i mięsa oraz o Inspekcji Weterynaryjnej.

3. Organizacje społeczne, których statutowym celem działania jest ochrona zwierząt, mogą współdziałać z Inspekcją Weterynaryjną w sprawowaniu nadzoru, o którym mowa w ust. 1.

4. Przy wykonywaniu nadzoru nad przestrzeganiem przepisów o ochronie zwierząt w zakresie utrzymywania zwierząt wykorzystywanych do doświadczeń i testów oraz przeprowadzenia tych doświadczeń lub testów Inspekcja Weterynaryjna współpracuje z Krajową Komisją Etyczną oraz z lokalnymi komisjami etycznymi.

Rozdział 11

Przepisy karne

Art. 35. 1.⁷⁹⁾ Kto zabija, uśmierca zwierzę albo dokonuje uboju zwierzęcia z naruszeniem przepisów art. 6 ust. 1, art. 33 lub art. 34 ust. 1—4 albo znęca się nad nim w sposób określony w art. 6 ust. 2 i art. 31,

podlega karze pozbawienia wolności do roku, ograniczenia wolności albo grzywnie.

2. Jeżeli sprawca czynu określonego w ust. 1 działa ze szczególnym okrucieństwem,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2⁸⁰⁾.

3. W razie skazania za przestępstwo określone w ust. 1, sąd może orzec przepadek zwierzęcia, a w ra-

⁷⁸⁾ Dodany przez art. 1 pkt 28 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁷⁹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 29 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁸⁰⁾ Sankcja w brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 2 lit. b tiret drugie ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. zmieniającej ustawę — Przepisy wprowadzające Kodeks karny (Dz. U. Nr 113, poz. 715), która weszła w życie z dniem 1 września 1998 r.

zie skazania za przestępstwo określone w ust. 2, sąd orzeka przepadek zwierzęcia

— jeżeli sprawca jest jego właścicielem.

4. W razie skazania za przestępstwo określone w ust. 1 lub 2, sąd może orzec wobec sprawcy zakaz wykonywania określonego zawodu, prowadzenia określonej działalności lub wykonywania czynności wymagających zezwolenia, które są związane z wykorzystywaniem zwierząt lub oddziaływaniem na nie, a także może orzec przepadek narzędzi lub przedmiotów służących do popełnienia przestępstwa oraz przedmiotów pochodzących z przestępstwa.

5.⁸¹⁾ W razie skazania za przestępstwo określone w ust. 1 lub 2, sąd może orzec nawiązkę w wysokości od 25 zł do 2 500 zł na cel związany z ochroną zwierząt, wskazany przez sąd.

Art. 36. 1. Kto narusza zakaz, o którym mowa w art. 20,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku⁸⁰⁾.

2. (skreślony).⁸²⁾

3. (skreślony).⁸²⁾

4. (skreślony).⁸²⁾

Art. 37. 1.⁸³⁾ Kto narusza nakazy albo zakazy określone w art. 9, art. 12 ust. 1—6, art. 13 ust. 1, art. 14, art. 15 ust. 1—5, art. 16, art. 17 ust. 1—7, art. 18, art. 19, art. 22 ust. 1, art. 22a, art. 24 ust. 1—3, art. 25, art. 27, art. 28 ust. 1, 5 i 8—9, art. 29 ust. 1 i art. 30,

podlega karze aresztu lub grzywny.

2. Usiłowanie, podżeganie i pomocnictwo do czynu określonego w ust. 1 jest karalne.

3. W razie ukarania za wykroczenie, o którym mowa w ust. 1, można orzec przepadek narzędzi lub przedmiotów służących do popełnienia wykroczenia oraz przedmiotów z niego pochodzących, jak również można orzec przepadek zwierzęcia.

4.⁸⁴⁾ W razie popełnienia wykroczenia, o którym mowa w ust. 1, można orzec nawiązkę w wysokości do 1 000 zł na cel związany z ochroną zwierząt.

Art. 37a.⁸⁵⁾ 1. Kto prowadzi hodowlę lub utrzymuje psa rasy uznawanej za agresywną bez wymaganego zezwolenia,

podlega karze aresztu lub grzywny.

2. W razie ukarania za wykroczenie, o którym mowa w ust. 1, można orzec przepadek zwierzęcia.

Art. 37b.⁸⁵⁾ Kto, wykonując działalność w zakresie zarobkowego transportu drogowego zwierząt:

1) transportuje zwierzęta środkami transportu, które nie zostały dopuszczone do użycia w transporcie zwierząt przez powiatowego lekarza weterynarii, lub

2) nie zapewnia transportowanym zwierzętom warunków transportu określonych w ustawie oraz w przepisach wydanych na podstawie art. 24 ust. 5 i 6,

podlega karze aresztu lub grzywny.

Art. 37c.⁸⁵⁾ 1. Kto prowadzi hodowlę zwierząt laboratoryjnych:

1) bez wymaganego zezwolenia lub

2) nie zapewnia zwierzętom utrzymywanym w tych hodowlach właściwych warunków bytowania, podlega karze aresztu lub grzywny.

2. W razie ukarania za wykroczenie, o którym mowa w ust. 1, można orzec przepadek zwierząt.

Art. 38.⁸⁶⁾ 1. Sąd przekazuje zawiadomienie o wydanym prawomocnym orzeczeniu o przypadku zwierzęcia organizacji społecznej, której statutowym celem działania jest ochrona zwierząt, biorącej udział w postępowaniu lub innej organizacji o takim samym statutowym celu działania.

2. Organizacja społeczna, o której mowa w ust. 1, po otrzymaniu zawiadomienia jest obowiązana powiadomić niezwłocznie powiatowego lekarza weterynarii o wejściu w posiadanie zwierzęcia.

3. Po otrzymaniu powiadomienia, o którym mowa w ust. 2, powiatowy lekarz weterynarii niezwłocznie przeprowadza badanie zwierzęcia.

4. Organizacja społeczna, o której mowa w ust. 2, przekazuje zwierzę nieodpłatnie:

1) schronisku dla zwierząt, jeżeli jest to zwierzę domowe lub laboratoryjne, lub

2) państwowej jednostce organizacyjnej prowadzącej gospodarstwo rolne, jeżeli jest to zwierzę gospodarskie, lub

3) ogrodowi zoologicznemu lub schronisku dla zwierząt, jeżeli jest to zwierzę wykorzystywane do celów rozrywkowych, widowiskowych, filmowych, sportowych lub utrzymywane w ogrodach zoologicznych.

5. Przekazanie zwierzęcia, o którym mowa w ust. 4, następuje za zgodą podmiotu, któremu zwierzę ma być przekazane.

⁸¹⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 29 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁸²⁾ Przez art. 2 pkt 3 ustawy, o której mowa w odnośniku 50.

⁸³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 30 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁸⁴⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 30 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁸⁵⁾ Dodany przez art. 1 pkt 31 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁸⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 32 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

6. W przypadku braku zgody, o której mowa w ust. 5, lub wystąpienia innych okoliczności uniemożliwiających przekazanie zwierzęcia podmiotom, o których mowa w ust. 4, zwierzę może zostać nieodpłatnie przekazane innej osobie prawnej lub jednostce organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej albo osobie fizycznej, która zapewni mu właściwą opiekę.

7. Z przekazania zwierzęcia sporządza się protokół, który zawiera:

- 1) datę przekazania zwierzęcia;
- 2) nazwę, siedzibę i adres organizacji społecznej przekazującej zwierzę;
- 3) nazwę i siedzibę osoby prawnej lub innej jednostki organizacyjnej albo imię, nazwisko, miejsce zamieszkania i adres osoby fizycznej, której zwierzę jest przekazywane;
- 4) określenie gatunku, wieku i płci zwierzęcia;
- 5) informację o stanie zdrowia zwierzęcia.

8. Koszty wykonania orzeczenia o przepadku zwierzęcia ponosi skazany.

Art. 39. 1.⁸⁷⁾ W sprawach o przestępstwa określone w art. 35 ust. 1 i 2, jeżeli nie działa pokrzywdzony, prawa pokrzywdzonego może wykonywać organizacja społeczna, której statutowym celem działania jest ochrona zwierząt.

⁸⁷⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 33 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

2. (skreślony).⁸⁸⁾

Art. 40.⁸⁹⁾ Organizacje społeczne, których statutowym celem działania jest ochrona zwierząt, mogą współdziałać z właściwymi instytucjami państwowymi i samorządowymi w ujawnianiu oraz ściganiu przestępstw i wykroczeń określonych w ustawie.

Rozdział 12

Zmiany w przepisach obowiązujących, przepisy przejściowe i końcowe

Art. 41. (pominięty).⁹⁰⁾

Art. 42. (pominięty).⁹⁰⁾

Art. 43. Traci moc rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o ochronie zwierząt (Dz. U. z 1932 r. Nr 42, poz. 417, z 1969 r. Nr 13, poz. 95, z 1971 r. Nr 12, poz. 115 i z 1997 r. Nr 88, poz. 554).

Art. 44. Ustawa wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia⁹¹⁾, z tym że przepis art. 12 ust. 4 oraz art. 34 ust. 3 w zakresie wykonywania uboju przez przyuczonego ubojowca wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1999 r.

⁸⁸⁾ Przez art. 1 pkt 33 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁸⁹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 34 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁹⁰⁾ Zamieszczony w obwieszczeniu.

⁹¹⁾ Ustawa została ogłoszona w dniu 23 września 1997 r.